

Medlemsmøte for Holla Bygdekvinnelag 14.mai 2014

Sted	Vandring i Gruveåsen. Oppmøte v/fenskolen
Tid	Kl. 18.00
Til stede	30 personer
Ansvarlig	Styret
Dagens tema:	Vandring i Gruveåsen/Ivar Nilsen og Hans Kristian Torjusrød

Ca. 30 personer møtte opp ved Fenskolen for omvisning i Gruveåsen. Guidene våre var Ivar Nilsen og Hans Kristian Torjusrød som er lommekjente i området og vi fikk en interessant omvisning.

Bergartene på Fen har fanget interessen til geologer langt utenfor Norges grenser. Selve vulkanen er slitt bort av istider, vær og vind, men den kan sammenlignes med Ol Doynyo Lengai som finnes i Tanzania, i den såkalte Afrikariften. Den har stadig utbrudd av lava som ligner på de bergartene som finnes på Fen.

Bergartene som finnes i dag er helt utypiske for vulkaner. Allerede i 1921 påstod en av Norges store geologer, W.C. Brøgger, at kalksteinene ved Ulefoss hadde vulkansk opprinnelse. Han kalte bergartene for karbonatitter, men fikk ikke særlig gehør for sin teori. Alle visste jo at kalksteiner er avsetningbergarter, dannet i havet, eller til nød som utfellinger i forbindelse med varme kilder. Vulkanske bergarter skulle være basalter, porfyrer og lignende bergarter. Ikke før på 1960 tallet kunne engelske geologer påvise kalkholdig lava som strømmet ut av aktive vulkaner i den afrikanske riften. Så Brøgger hadde rett! De bergartene han beskrev fra Nome kalte han opp etter gårder i området, som søvitt, melteigitt, vipetoitt, fenitt og rauhaugitt. Damkjernitt er oppkalt etter Damtjern, selv om Brøgger stavet navnet litt feil. Karbonatitter er fortsatt fagbegrepet for denne gruppen bergarter.

Karbonatittene på Fen er altså av magmatisk opprinnelse, det vil si at de kommer fra en smeltet masse. Damkjernitt har kommet opp til overflaten fra store dyp og i forbindelse med eksplosiv vulkanisme. Fenitten er egentlig resultatet av en omvandlingsprosess. Karbonatittsmelten trengte gjennom de gamle grunnfjellsbergartene og resultatet ble en bergart som er karakterisert ved sin sammensetning av alkalifeltspat, natriumrik amfibol, nefelin, ægerin og flogopitt. Andre mineraler som for eksempel titanitt og apatitt kan forekomme.

Det er en rekke sjeldne planter å finne i området, og en av grunnene er det høye kalkinnholdet i jorda, men også topografien i landskapet.

Vi hadde pause ved gapahuken med flott utsikt til Norsjø. Der var det ordnet med grill og bålpanne, og vi koste oss med grillpølser, niste og noe å drikke.

På veien tilbake fikk vi komme hjem til Hans Kristian for å se på bilder. Han er en svært dyktig fotograf som viste interessante bilder som bl. a er tatt nede i gruvene. Til sommeren skal han ha utstilling på Øvre Værket.